

'Mærkelig' ■ Af Tania Karpatschof

Ikke **helt** som andre –

Maja er en pige med specielle interesser, tænsksom og egenrådig, men med indlæringsproblemer og dårlig kontakt til sine klassekammerater. Hvordan går det hende i skolen? Og hvordan skal samfundet hjælpe de 'anderledes' børn?

■ Kan man være skoletræt i børnehaveklassen, spurgte jeg mig selv, da vores yngste datter Maja nægtede at gå i skole. Det var langt fra første gang. Maja selv var ikke i tvivl: ”Jeg vil tilbage til børnehaven”, svarede Maja uden at tøve, da hendes veninde spurgte hende, hvilken klasse hun ville gå i, hvis hun helt selv kunne vælge.

I skolen var der desværre ikke megen hjælp at hente. Tværtimod følte jeg mig modarbejdet, hver gang jeg forsøgte at bringe på bane, at Maja ikke trivedes med skolen, og at hun åbenlyst havde indlæringsproblemer, der konkret viste sig ved, at hun havde store vanskeligheder med at lære alfabetet og ordlydene. Lidt af et paradoks, eftersom Maja på andre områder er både meget intelligent og dybsindig.

Omsider lykkedes det at få indkaldt klasselærerinden og skoleledelsen til et møde. Men skolen var ikke parat til at gøre noget som helst for Maja, som man stadig væk så som en umoden og motorisk urolig pige. Mens jeg blev stemplet som en overambitiøs mor, der nægtede at se sandheden i øjnene, men tværtimod havde forelsket mig i tanken om at have et højtbegavet barn. (Forinden havde psykolog Ole Kyed ellers testet hende med en Raven-test, der placerede hende inden for de øverste 5 % af hendes årgang.)

Efter mit mislykkede møde med skolen kunne jeg se til fra sidelinjen, hvordan Maja kæmpede med at lære ordlydene og alfabetet, uden det store gennembrud. Alt imens hun fortsat blev mere og mere skoletræt.

Det kulminerede kort før sommerferien sidste år, hvor jeg til den sidste skole-hjem-samtale fik overdraget hendes IL Basis – en test, der afprøver barnets sproglige forståelse og læseparathed og afdækker eventuelle indlæringsvanskeligheder. Testen viste tydeligt, at mit ”højt begavede barn” var dumpet. Maja havde 15 ud af 25 mulige fejl. Børnehaveklasselæreren fortalte, at selv om Maja var modnet noget i løbet af året, var hun stadig meget umoden og havde svært ved at koncentrere sig i timerne og ville hellere sidde og ”nørde” med legetøj eller sit playmobil-katalog. Ligesom hun havde svært ved at give plads til de andre elever, når hun havde noget på hjerte. Men hun nævnte alligevel flere gange, hvor godt Maja fungerede socialt. Hun var vellidt af de andre, men dog lidt af en drengepige.

Mødet efterlod mig frustreret. Skolen havde indtil da overhørt alle forsøg på at gøre opmærksom på, at Maja langt fra var en gennemsnitselev, og at hun havde nogle særlige behov, som skolen blev nødt til at forholde sig til, hvis hun

også skulle havde det fulde udbytte af undervisningen. Men nu lige før sommerferien hed det sig pludselig, at hun fagligt var så langt bagud, at det ville være synd for hende at rykke med de andre op i første klasse. Jeg valgte at overhøre opfordringen om at lade hende gå klasse om.

En ny start

Efter en lang sommerferie oprandt første skoledag og med den to helt nye lærere. Belært af mine erfaringer valgte jeg nu at holde lav profil og give de ny lærere mulighed for selv at danne sig et indtryk af Maja. I løbet af efteråret blev Maja mere mut, tvær og trak sig mere og mere ind i sig selv. Hun trivedes ikke og havde det hverken godt med skolen eller sig selv. Kort efter efterårsferien stod det klart, at Majas problemer med at knække læsekoden var ved at udvikle sig til et egentlig indlæringsproblem. Samtidig begyndte hun igen at vise tegn på, at der også var noget i hendes sociale kontakt, der haltede, særligt når der var tale om at skulle forholde sig til mere end et barn ad gangen. Flere gange nægtede Maja fx pure at deltage i kammeraters børnefødselsdage.

Jeg fik kort efter efterårsferien sat et møde i stand med Majas nye lærerinde. Her var for første gang en lærer, der ikke bare tog mig alvorligt, men som også kunne se Maja, meget som jeg selv så hende. Ved mødet beskrev Eva en lidt gammelklog pige, der ofte var ivrig efter at dele sin viden og holdt faglige foredrag for de andre elever, fuldstændig uanfægtet af om hendes kammerater nu kunne forholde sig til de emner, hun bragte på banen eller ej. I reglen var det det sidste, som var tilfældet.

Hun fortalte om en Maja, der var meget interesseret i viden og bøger, og som tydeligvis tænkte dybt over mange ting. Men også om en pige, som havde store problemer med at få lært sig alfabetet og bryde læsekoden. Hun beskrev Majas perfektionistiske side, og hvordan hun ofte stiller høje krav til sig selv. Nogle gange så høje, at det er lige ved at knække hende.

Eva fortalte om en meget frustreret Maja, der flere gange have begravet sit hoved mellem hænderne, mens hun vedblev med at sige: ”Jeg lærer aldrig at læse.” Ydermere havde Eva lagt mærke til, at Maja havde nogle sociale vanskeligheder, der særligt kom til udtryk i hendes relationer med de andre piger, som hun stort set ingen kontakt havde med. Til gengæld kunne hun i nogle grad kompensere gennem

>

- > sin enorme interesse for Indiana Jones og Star Wars, hvad der viste sig at være et rigtigt godt udgangspunkt for kontakt med drengegruppen, som hun derfor også klart foretrak.

Vi blev hurtigt enige om, at der var behov for hjælp udefra for at sikre Majas skolegang bedst muligt. Dels skulle skolens læsevejleder på banen for at udelukke ordblindhed, dels fik vi sammen skrevet en fælles indstilling til PPR med henblik på at få en psykologisk udredning.

De psykologiske test

Efter det første møde med Eva, Majas klasselærer, har Majas hverdag i skolen forandret sig fuldstændigt, og jeg er ikke et øjeblik i tvivl om, at det skal tilskrives hende. Ikke bare fordi hun har en oprigtig interesse for også de lidt mere "skæve" elever, men fordi hun har formået at skabe rum i klassen og give Maja særlig opmærksomhed, når hun har haft brug for det. Hun har med en næsten overmenneskelig tålmodighed givet Maja noget af hendes selvtillid tilbage ved intuitivt at forstå, hvornår Maja kan tåle at blive udfordret fagligt, og hvornår hun ikke kan mere og derfor har brug for at trække sig for at spille på sin Nintendo DS. Også selv om det er midt i timen.

Hun har hjulpet med at give lidt ekstra struktur. Fx har Maja hele foråret siddet oppe ved katederet sammen med Eva, mens de andre elever sad på deres pladser optaget af at løse opgaver i deres opgavebøger. Og resultatet er ikke udeblevet. Ikke bare er Maja blevet en meget gladere pige, der ikke længere giver udtryk for at være skoletræt. Men hun har også knækket læsekoden. Så sent som forleden morgen sagde hun: "Jeg skal huske at give Eva et knus til hendes fødselsdag, for hun er sådan en god lærer." Da jeg spurgte, hvad det var, der gjorde Eva til en god lærer, svarede hun: "Fordi hun har lært mig at læse."

Dagen kom, hvor PPR-psykologen kunne løfte sløret for resultatet af Majas WISC-III, BRIEF-test og klasseobservation, og jeg var spændt. PPR-psykologen slog hurtigt fast, at Maja er en normalt begavet pige, som ikke vil have problemer med at følge et normalt skoleforløb. Desuden viste testen lidt overraskende, at der var nogle ret basale ting, hun havde svært ved at svare på, som fx hvor mange timer der er på et døgn.

PPR-psykologen beskrev en pige, som er styret af et stærkt indre univers, der er så integreret i hendes personlighed, at

det er omverdenen, der skal lære, at Maja på nogle områder er anderledes, og at hendes behov og krav for at kunne fungere ikke altid er i overensstemmelse med, hvad resten af os forventer af os selv og hinanden.

Et andet træk ved Majas personlighed er angst. I hendes tilfælde en grundlæggerne angst, som kommer til udtryk i form af skrækindjagende monstre, særligt i dagdrømme og i indsovningsfasen. Psykologen mener, at Maja har relativt sværere ved at sortere blandt de mange indtryk, hun får, fordi hun mangler et naturligt filter, der kan hjælpe med at holde ubehagelige ting ude. Hun har derfor brug for støtte til at sortere, hvordan verden bliver serveret for hende.

I sin observation havde psykologen lagt mærke til, at hun var meget lidt i kontakt med de andre børn i klassen, og at hun ofte var meget for sig selv. Men han vurderede, at hun var en pige, der selv om hun på overfladen ikke synes særligt interesseret i kontakt, dækker over en grundlæggende usikkerhed om, hvordan man begår sig socialt. Hendes sociale initiativer er ofte så svage, at de bliver misforstået af de andre børn (og måske også voksne). Hun har derfor brug for guidning i sociale situationer og for hjælp til at forstærke sine signaler.

På baggrund af undersøgelsen kunne det ifølge psykologen tyde på, at Maja har nogle medfødte social-kognitive vanskeligheder. Maja selv er også begyndt at blive bevidst om, at hun er anderledes end de andre børn i klassen og på fritidshjemmet, og at hun har sociale begrænsninger, som hæmmer hende. En viden, som har givet hende et lavt selvværd og en reel mistillid til, at der også er plads til hende. Maja har altså sværere ved at begå sig i skolen, fordi hun har svært ved at tyde de sociale normer og regler, der hersker omkring hende.

Psykologen fremhævede, at Maja har brug for et mere struktureret skoleforløb for at kunne få det fulde udbytte af skolen. Da hun samtidig er meget visuelt orienteret, er det nogle ting, skolen må forsøge at få integreret i deres undervisning af hende.

Ikke bare elitetilbud

Imens raser debatten om undervisningsdifferentiering blandt politikere og i medierne. Det skal være slut med kun at hjælpe de svageste i samfundet. Fremover skal også de med særlige kompetencer have hjælp til at blive endnu dygtigere. Statsministeren lægger således op til, at fokus ikke kun skal

FAKTA ■ Maja, kap. 1

være på de svageste – det skal også rettes mod de stærkeste. Og han bakkes op af mange andre politikere på Christiansborg.

Selv er jeg af den klare overbevisning, at det ikke er nok bare at tale om undervisningsdifferentiering af de stærke elever i folkeskolen, som om det er en homogen gruppe, der nemt kan udpeges af forældre, skole og eleven selv. Majas historie (og mange andres) viser, at der er en gruppe elever, som er anderledes, og som kan få svære uddannelsesmæssige problemer, hvis ikke man accepterer deres egenart og til tider særlige behov. Der er jo også tale om en gruppe børn, der er alt for ”normale” og velfungerende til, at de vil kunne trives i et kommunalt særtilbud for egentlige adfærdsvanskelige børn. Nogle af dem har så specielle gaver, at de ligger på grænsen til at være genier, men har store mangler eller ubalancer i andre dele af deres personlighed.

I denne gruppe finder vi børn og unge med sproglige, kunstneriske, musikalske og matematiske evner. De er ofte hypersensitive, overfølsomme og så fantasifulde, at det kan være for meget af det gode. De er ofte psykisk svage, klodsede, upraktiske og mentalt fraværende. De bliver generelt ikke forstået af forældre og lærere, og de bliver tit mobbet

Fra vuggestue til skolealder har Maja skilt sig ud fra sine jævnaldrende. Man kan læse om Majas første seks leveår i Tania Karpatschofs artikel ”En helt speciel pige”, som blev bragt i Psykolog Nyt 22/2009. Teksten kan hentes på www.dp.dk > Psykolog Nyt > Artikelarkiv.

af deres kammerater. Manglen på forståelse og værdsættelse på den ene side og deres egen konsekvente kejthed på den anden side er grunden til unødigt lidelse og fortvivlelse og fører i mange tilfælde til depression eller til foragt og aggressivitet over for andre.

Elitetilbud kan måske være rimeligt til de velintegrerede og velbegavede elever, som kan få et endnu bedre skoleforløb. Men diskussionen om dette tilbud overser en helt anderledes misrøgtet gruppe, nemlig de begavede og dårligt integrerede elever. Vi må nemlig ikke blot tage særlige hensyn til de svage og de stærke elever, men også til de mærkelige.

*Tania Karpatschof, cand.scient.soc.
Mor til Maja*

